

ЖУЖАДИКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ II. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV.

Овај листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

№ 22

БЕЛАРУЖА.

(продужено.)

„Мени се чини да нисамъ јошть никадъ при тако чистой свести быо, као башъ садъ. Ко може мени, богатомъ човеку забранити, што оѳу да себи жену изъ саме наклоности уземъ? Кадъ бы Елена милионъ притяжавала, небы ме ипакъ срећнимъ учинила, него садъ, кадъ ми нѣно благородно срце, лепоту и добродѣтель као миразъ донесе. Я не претимъ, майко, еръ се јошть еднако за твогъ сына сматрамъ; него те молимъ, да ми у овомъ послу несметашъ, и да ме не приносишь на жертву твои сребролюбивы планова. Или ће Елена, или ни една друга, моя супруга быти. И ако ти заиста срећа твогъ единца на срцу лежи, као што си ме често увѣравала, то момъ савезу са томъ дражестномъ но несрећномъ девојкомъ, коя и твоє почитаніе у najveћој мери притяжава, нећешъ противна быти, већъ ћешъ исто по могућству подпомагати. Мати, почне садъ Робертъ страшно молити: „Я безъ Елене немогу живити — немой ме принуђавати, да се средства очајателны латимъ. Мојој любви жертвова ћу све, све; сваку ћу препону уклонити, коя ми се на путь стави, а оѳу ћу руку са сузама благодарности поливати, коя ће ми девојку мое ватрене любви, понудити!“

Любавю свладаный младићъ седне на одну столицу. Замислѣно сматрала га е советниковица, којој дубина страсти коя се у срцу Робертовомъ тако нагло укоренила нѣе непозната остала. Нѣна тврда воля покори се матерной любви, и она осети срдечно сажаленъ справъ сына свогъ.

„Нѣга е очаянѣ на ту претню натерало!“ помисли она: „Шта ми друго остає већъ попустити? Познаемъ га я, нѣговъ карактеръ раванъ е моме. Много се на коцку меће: Честь нашегъ дома, па и... Обое немогу я безумной страсти едногъ залюблѣногъ на жертву излагати. Морамъ предосторожно, врло предосторожно поступати.“

Кадъ Робертъ главу дигне, угледа она сузе пизъ обрзае нѣгове гди теку, онъ се хтѣдне удалити.

„Остани, сине!“ рекне она милостиво, я нисамъ мислила, да е Елена таково дубоко упечатлѣнѣ на тебе учинила. Ты е текъ одъ неколико недеља познавѣшь. — Еси ли се испитао точно?“

„Мати, ты ме познаешъ,“ одговори Робертъ тронуть, и слабымъ гласомъ. „Я нисамъ више дете, кое при свакой светлећој се появи усилицева, и жели е пмати. Кадъ самъ ти оно пређе казао, да ову зиму желимъ овде провести, мене е мисао за Елену одушевлявала, хтѣо самъ е познати и молити за нѣну любовь. Шестъ недеља было е довольно, да анѣла едногъ познамъ и обожавамъ. Пакъ шта мыслишь садъ мати?“

„Ты ћешъ мое рѣшеніе чути, докъ се я найпре съ Еленомъ проразговоримъ. Зато захтѣвамъ одъ тебе едно обећанѣ.“

„Какво?“ повиче Робертъ, комъ се очи засіаю.

„Да честь отца твога чувашъ, и тайну наше породице као какву светиню хранишь. Мой умрлый братъ, познавао е свогъ лакомисленогъ сына врло добро. Франць непринадлежи више нашей породицы. Како си га се ослободио?“

„Полиція олакша ми тай посао.“

„Шта?“

„Одма по вашемъ одлазку уапсили су га.“

„У мојој кући?“

„На жалость, есть!“

„Ужасно!“ повиче она, „полиція была у мојој кући?“

„Будь спокойна, нѣе нико за тай неповольный случай дознао.“

„Та само е то доста“ продужи у гнѣву баба, „што су се надали тога скатници у мојој кући наћи.“

„То ме ни найманѣ неузнемирава, почему е та стваръ врло проста и ясна. Франць у своемъ бѣгству, дошао е у гостиницъ, и тамо е за наше обиталиште разпитивао. Почему су га већъ юрили, да га увате, то му е полиція и у трагъ ушла была, а и средствомъ телеграфа дозна да ће у нашу варошь доћи. Па тако су га по свимъ гостиницима и тражили. Овде га кодъ насъ наѳу и у najveћој тишини одведу. Ютросъ рано већъ самъ кодъ полицейногъ комесара быо, и казао му, како е онај дошао да одъ насъ новаца иште. Као што ми казаше, Франць е еданъ одъ непоасеніи бунтовника, онъ е и при едвой борби на улицама участвовао, онъ, као исписанъ офицеръ — садъ ће да му и пресуду изричу, а како ће та изпасти, можемо мислити. Само то ми е жао, што ће га башъ у овдашнѣмъ суду осуђивати.“

Бдань служитель уђе и яви да е ручакъ већ спреманъ. Робертъ одведе своју матеръ у трапезарию.

„Гди е господична Блена?“ Запита она служителя.

„Она е нешто слаба, и молила е да е извините.“

„Неспаванъ прошле ноћи, ослабило е то добро дете!“ рекне ова сину свомъ.

После ручка одвезе се сама она кодъ президента. Робертъ е едно дуго писмо писао на свогъ дѣловодителя у Хамбургъ. Съ почеткомъ првогъ сумрачка изиђе Блена изъ куће совѣтниковице Симонићъ, завиена у едно апунце и лице валомъ покривено. За везвицу и снегъ нив марила, већ е брзо крозъ сокаке, готово трчећи ишла.

IV.

У исто то време повуче еданъ човекъ за жицу повеликогъ звонца на некомъ мрачномъ здаију, кое е само између последньхъ кућа западнѣ стране вароши, было. Одма затимъ отворе се велике, тешке, са врло дебелымъ гвозденимъ шибкама оковане вратице, предъ којима е стражаръ тихо и ћутећи ходао. Човекъ онај уђе у еданъ дугачакъ ходникъ на своду, на когъ зидовима кои су одъ неколико горећи лампы осветљени, были, блистао се ледъ. Овај прође крозъ ходникъ и уђе у едну авлију, која е свудъ унаоколо высокимъ мрачнымъ здаијима обколѣна была. На десной страни стаяле су намѣштене пушке и една мала стражарица, кое е показивало да и ту стража има.

„Куда ћешъ??“ упита солдатъ.

„Кодъ управителя државны тавница.“

Солдатъ му покаже рукомъ на лево за обиталиште нѣгово, а странацъ завивши се јошгъ више у огртало, уђе крозъ една врата, поине се узъ степене и дође на еданъ лепъ ходникъ одъ гвозђа на првомъ спрату. И мора да е было познать у овој кући, еръ безъ да се много домишляло на која ће врата, куцне на една одма. У истомъ тренутку стаяо е предъ нѣмъ еданъ сѣдъ войникъ, кои га озбиљно и умѣрено, ал' и любезно предусретне, и у собу уведе.

„О, господинъ Петре,“ рекне старацъ. „Шта ми дае ту честь да васъ, славногъ адвоката наше државе, тако доцканъ у момъ тужномъ царству видимъ?“

Адвокатъ Петаръ, човекъ одъ свои 32 године, белогъ, оштро изгледајућегъ лица, великѣ ватрени оцию са краткомъ црномъ брадомъ, метне слободно и безъ усиленя свой снежный шеширъ на едну столицу.

„Господине мајоре,“ проговори адвокатъ, „я долазимъ башъ садъ изъ обиталишта краљевско-државногъ правобранителя, когъ на несрећу нисамъ кодъ куће нашао, еръ се у некомъ друштву наоди. Вы познаете мое дѣловодно отношеніе къ нѣму, пакъ зато можете и сами мислити, да онъ мени небы забраніо, да едного политичногъ апсеника непосѣтимъ. Осланяјући се и на мое стаиѣ, као явный адвокатъ и белѣжникъ кон и кодъ суда заклеты, нисамъ непознать, молимъ васъ да ми посѣту кодъ едного апсеника дозволите — за дозволенѣ државногъ правобранителя, я емствуемъ.“

„Вы захтѣвате много, господине,“ рекне старацъ озбиљно.

„Я знамъ; но кадъ и то додамъ, да ћу я и бранитель апсеника быти —“

„Гди вамъ е пуномоћіе?“

„И нѣга ћу да уземъ, готово е; та вы знате да самъ већ едномъ и вашегъ сына, оногъ садъ у Америкѣ предъ првымъ судомъ заклеты (Schwurgericht) браніо. Да границе пакъ законности прећи нећу, то се надамъ да нећете ни помыслити.“

„Кодъ когъ ћете апсеника?“

„Кодъ Франца Осбека. Онъ е другъ и едномиленикъ вашегъ сына быо. Обоица су заедно као офицери служили при едной ловачкой регименти.“

„Тай е прошле ноћи затворенъ.“ рекне тихо старацъ

„То данасъ дознамъ одъ полицайногъ комисара.“

„Мора ли ваша посѣта јошгъ данасъ быти.“

„Апсеникъ тай незна, да самъ я у резиденциі овој адвокатъ — па како ће ме моћи за свогъ бранителя избрати? А при томъ морамъ и одъ нѣга и то дознати, докле е загазио быо у преступленю, еръ ако видимъ да ми трудъ неће срећанъ конацъ имати, то ћу быти принуђенъ да га нѣговой судбини оставимъ.“

Мајоръ промисли се неко време, па онда рекне, но не башъ сасвимъ безъ усиленя.

„Почемъ мени у дужность спада да само пазимъ на строго чуванѣ апсеника, то мислимъ да нећу мою дужность ни найманъ съ тымъ нарушити, ако вамъ Франца Осбека на едну четвртъ часа повѣримъ.“

Онъ садъ зазвони. Еданъ наредникъ ступи унутра. Мајоръ, кои е међутимъ еданъ списакъ разгледао, рекне:

„Нека апсанција апсѣ подъ броемъ 11. овомъ господину отвори.“

По учинѣнимъ учтивимъ поздравима, изиђе адвокатъ изъ мајорове собе. Войникъ одведе га на другу страну здаија, и одма му буде поменутий апсѣ отворенъ. Съ апсанциинимъ фенѣромъ у руды уђе онъ у едну малу чевороугольну собицу, изъ кое га пријатна топлота сретне, но съ истомъ и онај особиты мирисъ кои се само у тамницама налази. Пошто е врата засобомъ заключао, стане, и мирно е сматрао внутреньность себе и обитателя нѣногъ. Францъ е, сасвимъ обученъ, лежао на едномъ миндерлуку. Главу е на руку наслоніо, и чинило се као да и непримѣчава овогъ што е дошао. Необична тишина владала е овде, и сама олуя наполю, која е снегъ на малы, дебеломъ решеткомъ одъ гвозђа, окованый прозоръ, наносила, чула се овде као шуштанѣ удалѣне какове рѣке.

„Онъ е!“ прошапће адвокатъ самъ у себе, изгледомъ бледогъ овогъ апсеника яко тронуть.

Напоследку отвори Францъ очи. И кадъ страногъ овогъ съ фенѣромъ апсанциинимъ види исправи се.

„Я самъ искао свећу, носите ли ми е већ едномъ?“ рече садъ овај.

„Францъ! Францъ!“ повиче адвокатъ, и метне фенѣръ на асталъ близу Франца.

Апсеникъ е седио као окаменѣнъ на постели, раз-

мишлявајући у себи ко то може бити, што онако са учасствиємъ његово име изговори.

„Боже мой, да ме неvara санъ?“ проговори садъ мислећи се. —

„Ние санъ, жалостный пріятелю, тужна дѣйствительность обкружава те, а я самъ Юлій Петри, твой —“

Францъ више тронителнимъ гласомъ.

„Юліе!“ Юліе! викао еѡнъ съ неописанимъ изразомъ. И падне на груди пріятеля свога, кои е свое руке разширио быо, и садъ дркхуће устне апсеника съ полюбцима покріе. Право, тепло пріятельство, обитавало е у срцу оба ова човека, кое е и учинило, да су они за неко време заборавили были, у каквомъ се несрећномъ месту налазе.

„На бѣдну постелю апсеника, вучемъ те къ себи, милый пріятелю.“ рекне жалостиво Францъ. „Ал' ипакъ нисамъ преступникъ; можешъ ми безъ сумњаня руку пріятеля пружити. Мой е духъ быо врло слободанъ, Юліе, зато су га и морали у тесне ове зидове затворити.“

„Мани се свакогъ правдана, ядний пріятелю! Я самъ дошао да ти стару ону руку, вѣрну десницу пружимъ. И ако те за урокъ твогъ затвора питаемъ, то чинимъ само за то, да се могу я приправити, и права средсва за твоє избавленъ избрати.“

„За мое избавленъ? За мое избавленъ?“ Повиче Францъ, ецајући. Юліе, ты знашь, да я нисамъ мекушцацъ, да самъ выше пута смрти мое груди показивао — ал' опрости ми за ове сузе, кое ми мисао за слободомъ изгони, немой ме мекушцемъ називати, ако се садъ смрти а и самогъ дужегъ затвора страшимъ. Мое е срце за животъ везано, са таквимъ свезама, кое раскинути я нити одважности, нити снаге имамъ. Нежелимъ живити, да дишемъ, да радость живота уживамъ, већ да любити могу, да могу слободно оной принадлежати, коя е сама мой животъ. Ты е познаешъ Юліе, и ты самъ морао си е почитовати и любити —“

„Блену!“ рекне адвокатъ, „збогъ нѣ, вредно е живити.“

„Ты е познаешъ, продужи Францъ узхићенъ. „И одъ тогъ анѣла лепоте и добродѣтели отрзава ме човеческа сила, моћ обстоятелства, коя самъ я у надувености среће мое, изсмелвао и пркосіо іймъ. Блена мени оддана са вѣрномъ любовію, она страда кадъ я страдамъ, и она е срећна кадъ самъ я срећанъ. Съ одважностѣу, кою я охоломъ смѣлосћу садъ именовати могу, путовао самъ я крозъ ону земљу, у којој самъ жигосанъ као преступникъ. Пркосіо самъ опасностима, коя су ми на путь излазиле, и већ самъ се быо мојој цѣли, слободной Швайцарской, приближіо, кадъ ал' ме моя несрећа стигне.“

„Дакле ты си хтѣо у Швайцарску?“ повиче зачућено адвокатъ, пакъ си овай путь изабрао, кадъ ти е быо слободанъ изборъ датъ, да другій, манъ опасанъ изберешъ?“ (продужиће се.)

СИРЬЧЬ.

Овы дана изразіо се еданъ ученый Србинъ, како е незгодно писати безъ: *сирьчь*, а како е незгодно употре-

блявати ту славенску речъ у сръскомъ езыку; како Србске Новине употребляваю *то есть* у место *сирьчь*, но како е ова замена недостаточна, у томъ предмету было бы мое мнѣніе: да *сирьчь* нимало ніе више славенска речъ него *синоћь*, ербо *сирьчь* е састављено изъ *рчь* и *си*; *рчь* е и славенски и сръски, а *си* е славенски одъ сей, *сія*, *сіе*, и значи овай, ова, ово. И тако *сирьчь* значи *ова речь*, или *ево речь*, или *што оно речь*.

Синоћь састављено е изъ *ноћь* и *си*; *ноћь* е сръски, а *си* славенски, како што е речено, и значи: ова *ноћь*, или она *ноћь*.

И тако нимало више не треба да се списатель сръски страши одъ рчи *сирьчь*, него одъ *синоћь*; знајући, да е овимъ начиномъ постало и *сада*, иначе *овда*, на пытанъ *када*, а и више речій.

В. Л.

БЕРБЕРИНЪ.

Господинъ. А што то одъ неко доба готово престано звона звоне?

Берберинъ. Па тако е свагда у месецу Марту. Ко презими неможе да прелети, а ко прелети неможе да презими. Главна експедиція или полазакъ на онай светъ, два путь е у години дана; у пролеће и у есенъ, а они други што умиру у друго време, они полазе на изванреднымъ лађама. Мартъ е врло чудноватъ мѣсець. Многи умиру, а многи болую. Миръ Европе на смртной постели лежи; найвѣштій лѣвари изъ своіо велики држава, држе совѣтованя у Бечу; аля іоште ништа се незна хоће ли моћи остати у животу. Тай болестникъ, то наймилие чедо Европе, тешко дише. Лекарѣ су забринутѣ, премда гдѣ-кои слабо маре да оздрави. А тежко ће и остати у животу, ербо му е тако много крви пуштено, да е са свимъ ослабіо. Многи сада виде, да су съ почетка рѣави лекови употребљавани; и лекарѣ нису одма съ почетка познали каква е болестъ; и држали су за шалу. Сада е найвећа опасность, и ако миръ Европе пережи овай несрећный мѣсець Мартъ, онда можемо се надати да ће дугогъ живота быти. Нѣму нема выше одъ 40 година; и на истомъ месту, гдѣ сада забринутѣ лекарѣ око болестногъ старца седе, присуствовали су краљѣви и царѣви Европе при његовомъ рођењу. Пре 40 година сви народѣ са разширеннымъ рукама дочекали су гласъ изъ Беча: „родіо се миръ!“ Сада, после 40 година сви народѣ очекую нестрпљиво да чую изъ Беча само две речи: „оздравіо миръ“ или „умрѣо миръ.“ Бечъ е средина Европе, кои брижљиво надстоява да се миръ у животъ поврати-миръ, кои неизбројяе пріятель има у свима народима. — Миръ, богатый, богомданный и благотворный миръ, има само едногъ наслѣдника; а тай е наслѣдникъ несрећникъ, разякућа, паликућа, убилацъ, а то вамъ е рать. Што годъ трудолюбивый миръ заштеди и стече то његовъ наслѣдникъ за врло кратко време потроши и разори. И будите увѣрени да миръ небы умрѣо, само да му ніе тако много крви пуштено, и да нису толики грдни дугови у а-потѣки за руски чай учинѣни. И колико е шіо свакояка тея и чая, и колико се купао и зноио у рускимъ парнымъ баняма, и у турскимъ амамима, опетъ ни найманъ наде-

жде нема, да ће оздравити, него види се да одъ дана на данъ све горе у болестъ пада.

Господињъ. А шта раде они на Криму?

Берберинъ. Дуго имъ е време, и изъ дугогъ времена забаве ради туку се по мало. Али досадило имъ се веће да се изъ пушака тузу, него туку се сада са кундаџыма, и погине њ по неколико хиљада.

Господињъ. Долази ли јоште Сава и Дунавъ?

Берберинъ. Непрестано вода расте. Сваку ноћ нарасте читаву шаку. Сава е поплавила савъ макишъ, сву аду циганлију, и у мало се сви зецови у ади нису подавили. Кадъ су видели да е вода све оплавила, а они се нњи едно 15 на едну кладу поцели, и почели викати за помоћ, еданъ куракъ и лисица са еднимъ малымъ чамцемъ притрче у помоћ и потоваре њ све у чамцацъ. Не знамъ есу ли на суво извезени, али како сада яки ветрови дуваю, или ће се подавити у воду, или ће њ куракъ извести. Шта е было съ њыма яви ћу вамъ, како чуемъ.

ДОМАЊИЙ ТЕАТРЪ.

Господињъ. Купе се новцы да се подигне споменикъ на гробу Мушицкогъ; шта ћемо мы жено дати?

Госпоя. Ахъ сладкй човече, я бы дала мои петъ велики дуката, само кадъ бы то было да се на твогъ гробу споменикъ подижетъ.

ПОЛЕЗНЕ ОПОМЕНЕ.

Воздухъ у затворенимъ просторима, собама, нарочито гдѣ болесници леже, врло е нездравъ. Людска и друга испаренія укваре воздухъ у собама, па никакавъ лекъ болеснику помоћи неможе, и да се други здрави јоштъ поредъ њга разболе. Покваренъ и кужанъ воздухъ по собама чисти се каденъмъ и вѣтреньмъ. Найевтиније и најболѣ е кадити сирѣтомъ, просутимъ на угрель препъ. камень, гвозђе. — Но при свемъ томъ вѣтрень собе едино е средство, да здравъ воздухъ шкодливъ замѣни. У лѣто треба собу најманъ двапутъ преко дана провѣтрити т. е. уутру по изласку сунца и одма по подне. Вечерный и ноћный воздухъ врло е нездравъ. Гдѣ болесника у соби нема, ту треба и чешће собе вѣтрити; а гдѣ њ има, ту треба или за време вѣтрена у другу собу однети, или њ ондѣ оставити, но врло добро умотати и покрити, да њ неданъ вѣтрићъ недодирне. Ни здравимъ людима нетреба за време вѣтрена у соби остати. Юнаштво неко у томъ показивано подлѣиће кадтадъ заслуженой казни. Зимы е довольно еданпутъ собу вѣтрити, ерѣ и како безъ вѣтрена збогъ разлике топлоте воздуха у соби и онога наполю доста чистогъ воздуха у собу улази. Да се небы зимы зидови соби притомъ много изладили, најболѣ е све прозоре и врата на еданпутъ отворити, и соба ће се како кадъ вѣтра буде за по до 2 минута сасвимъ добро изчистити, а то е болѣ него 15 мину-

тй оставити и пр. еданъ прозоръ отворенъ чимъ се соба излади, али опетъ непровѣтри. Притомъ треба нарочито горнѣ прозоре отворити, ерѣ е у горной половини собе најнездрави воздухъ.

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— Постављени су: Началникъ смедеревскогъ окр. Антоніе Р. Майсторовићъ за прив. помоћника попечительства внут. дѣла; а на њгово мѣсто Ранко Матенъ досаданъ началникъ окр. подринскогъ, съ производствомъ у чинъ полковника; а на њгово место досаданъ ужичкй началникъ Илія Чворићъ. — Ађутантъ княжескй Александеръ Х. Тривковићъ за началника окр. црнорѣчкогъ съ производствомъ у чинъ мајора и почетногъ ађутанта. Коста Антоновићъ за началника среза омолоскогъ окр. пожарев. съ производствомъ у чинъ мајора. — Мияило Ранчевићъ премештенъ е за начал. среза влатиборскогъ окр. ужичк. и Јованъ Радовићъ произведенъ е у чинъ мајора.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Царъ Александеръ посланицыма у Петербургу казао е: да ће онъ продужити намѣреня свогъ отца, али да е такође готовъ и миръ Европи повратити, ако му се, за Русію честна условія понуде, иначе да ће пре умрети, него безчестна и штетна условія примити.

— Многе новине пишу да е царъ Николай при смрти много промене у својой дипломаци и у войсци учинио, а тако исто и наручио е свомъ наследнику да се много промене учине.

— Ађутантъ цара Александра князь Галицинъ приспѣо е изъ Петербурга у Бечъ. Онъ путуе у Атину, да краљу Грчкомъ званично яви смрът царя Николая, и ступленъ на престолъ руски цара Александра.

— Изъ Крима готово ни едне новине ништа новогъ не доносе. У томъ се само сва извѣстія саглашаваю, да се Руси све выше и выше иза леѣа саюзне войске умложаваю. Шта се у засѣданіяма опуномоћены дипломата у Бечу ради и говори ништа се неможе да дозча. Ови ће преговори траити у највећой тайности докле се годъ сва преговараня не сврше.

— Турска войска непрестано се јоште изъ Варне у Евпаторію перевози.

— Вѣсти изъ Цариграда авляю да се Менчиковъ опасно разболео, и безке новине авляю да се у Одеси у вѣчность преселио, али незна се јоште извѣстно.

— Графъ Неселроде попечитель иностр. дѣла у Петербургу, приспѣо е у Бечъ да свою важну рѣчь при свршетку конференциј реке.

Одгонетке: Казанъ, капакъ и лула одъ казана, све е одъ бакра. Ћуприја преко воде. Тестера. Главница белогъ лука.

Течай новаца: сребро 126% злато по 5 фор. 53 кр.